

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Otrzymać ROZGRZESZENIE

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Wicie, że czasownik ROZGRZESZYĆ wcale nie pochodzi od rzeczownika GRZECH? Czasownik ROZGRZESZYĆ i rzeczownik odczasownikowy ROZGRZESZENIE zawierają wprawdzie w definicji słowo GRZECH (rozgrzeszyć to ‘odpuścić komuś grzechy’ albo ‘przebaczyć komuś’, a rozgrzeszenie to ‘odpuszczenie grzechów’ albo ‘pobłażliwe potraktowanie kogoś, kto w czymś zawinił’), ale dawniej postacie tych leksemów była inne, a grzech „wmieszał się” w nie dopiero po pewnym czasie.

W XV w. słowa te występowały pod postaciami ROZRZESZYĆ i ROZRZESZENIE oraz ROZDRZESZYĆ i ROZDRZESZENIE. ROZRZESZYĆ to przeciwieństwo ZRZESZYĆ, czyli nie: scalić, połączyć, tylko: rozpuścić, rozwiązać. Takie właśnie znaczenie: ‘rozwiązać, odwiązać, odłączyć, rozłączyć, zwolnić, uwolnić’ ma łaciński czasownik absolvo, absolvere (od tego też absolutio, od którego pochodzi ABSOLUCJA – w terminologii kościelnej ‘rozgrzeszenie’, a w prawnej ‘uniewinnienie’). I tak jak w łacinie od-łączano winowajcę od winy i roz-łączano go z nią, tak też w ówczesnej polszczyźnie roz-rzeszano biednego grzesznika z jego grzechem, przez co nie stanowił on już z nim jedności. A że GRZECH jest bliski fonicznie i był w to wszystko zaplątany semantycznie, dość szybko wpłynął na postać czasownika ROZRZESZAĆ i rzeczownika ROZRZESZENIE, tak że powstały ROZGRZESZAĆ i ROZGRZESZENIE (w takich wypadkach nie mówimy o kontaminacji, tylko o wtórnym nawiązaniu do danej formy czy leksemu).